

RYBRANÉ PROCESNÉ ALTERNATÍVY V TRESTNOM PRÁVE Z POHLADU NÁHRADY ŠKODY

JANA KLESNIAKOVÁ

Faculty of Law, Masaryk University, Czech Republic

Abstract in original language

Hlavným účelom alternatívnych postupov v trestnom konaní (odklonov) je racionalizácia trestnej justície. Pre poškodeného to znamená zrýchlené a vymožiteľné rozhodnutie o náhrade škody. Okrem výhod však súčasná česká procesná úprava obsahuje i výrazné nedostatky. Tie obmedzujú uspokojovanie materiálnych a morálnych záujmov poškodeného pri alternatívnom riešení trestných vecí.

Key words in original language

náhrada škody v trestnom práve, nároky poškodeného, procesné alternatívy riešenia trestných vecí, odklony

Abstract

The main purpose in alternative processes (diversions) in criminal procedure is rationalization of criminal justice. It means for person aggrieved speeded up and available decision about compensation of damages. Actual procedural adjusting has advantages but also disadvantages. These disadvantages restrict to satisfying of material and moral claims of the party aggrieved in the course of alternative solution to criminal matters.

Key words

compensatory damages in criminal law, claims of party aggrieved, procedural alternatives of solution to criminal matters, diversions

Úvodom

Po zmene spoločenského režimu pred 20-timi rokmi sa i v oblasti trestného práva začali v legislatíve presadzovať a pri trestnom stíhaní častejšie využívať procesné prostriedky smerujúce k efektívnejšiemu, rýchlejšiemu a hospodárnejšiemu výkonu trestného súdnictva v podobe upustenia od trestného stíhania obvineného. Vymedzenie okruhu trestných vecí, ktoré môžu byť vyriešené bez niekedy zdĺhavého a náročného trestného konania pred súdom, sú zakotvené v zákonnej úprave koncipovaním taxatívne stanovených podmienok, ktoré musí obvinená osoba splniť kumulatívne. I napriek tomu, že ústrednou postavou schválenia a využitia prostriedkov racionalizácie trestnej justície je práve obvinený, je nevyhnutné zdôrazniť a vyzdvihnúť aj postavenie a záujmy poškodeného pri takomto alternatívnom riešení trestnej veci. Dôvodom je predovšetkým aktívnejšia participácia poškodeného pri uplatňovaní svojich nárokov na náhradu škody a záväzok obvineného túto náhradu mu poskytnúť. Náhrada škody je totiž jednou z hlavných motivácií vstupu poškodeného do trestného konania.

Medzi procesné inštitúty, ktoré svojou podstatou a účelom prispievajú k racionalizácii trestnej justície možno okrem iných (osobitné spôsoby vybavenia trestných vecí) zaradiť aj odklony ako alternatívne riešenia trestných vecí.

1. ODKLON V TRESTNOM KONANÍ

Odklon v trestnom konaní je vyjadrením alternatívneho postupu prokurátorov v prípravnom konaní a súdov v konaní o prečine pri vybavovaní trestných prípadov. Ide o odchýlenie od klasického priebehu trestného konania v podobe podania obžaloby, konania pred súdom a odsúdenia (predovšetkým vyslovenia viny a následne uloženia trestu). Odklon je osobitným prostriedkom, ktorým dochádza k upusteniu od potrestania buď vo forme konečného rozhodnutia (zmier) alebo vo forme podmieneného rozhodnutia (podmienené zastavenie trestného stíhania). „Účelom tohto procesného inštitútu nie je potrestanie páchatel'a (odklonom sa nevyslovuje vina obvineného), ale náprava páchatel'a a preventívno-psychologické pôsobenie naň, ako aj snaha poskytnúť poškodenému zábezpeku vyplatenia náhrady škody, poprípade istotu realizácie iných opatrení k jej náhrade zo strany obvineného, čím je garantovaná aj rýchlota poskytnutej peňažnej náhrady v porovnaní so zdĺhavým postupom rozhodovania orgánov činných v trestnom konaní v adhéznom konaní, a taktiež riešenie sporu, ktorý vyústil v trestný čin¹. Výsledkom uplatnenia inštitútu odklonu v prípadoch menej závažných trestných činov je upustenie od trestného stíhania páchatel'a, a ako jednej z podmienok odklonu snaha o vyrovnanie s poškodeným na materiálnej i morálnej úrovni. Vďaka tejto iniciatíve obvineného urovnať konfliktný vzťah s poškodeným, ku ktorému došlo jeho protiprávnym konaním „sa pri odklonoch vytvára priestor na uplatnenie a rozvíjanie restoratívnej (obnovovacej) spravodlivosti“².

1.1. Dôsledky využitia odklonov v trestnom konaní pre poškodených

Odklon predstavuje pre poškodeného veľmi účinný prostriedok reparácie negatívnych, predovšetkým majetkových následkov, ktoré mu vznikli trestným činom obvineného. Poškodený má vďaka

¹ SUCHÝ, O. 1991. Odklon v trestním řízení. In *Právník*. ISSN 0231-6625, 1991, roč. 130, č. 3, s. 248.

² KLÁTIK, J. 2007. Odklon v trestnom konaní ako prostriedok racionalizácie trestnej spravodlivosti. In *Právny obzor*. ISSN 0032-6984, 2007, roč. 90, č. 1, s. 55-56.

alternatívam k trestnému konaniu možnosť dosiahnuť uhradenie škody v kratšom čase ako v prípade priebehu štandardného trestného konania.

Povinnosť obvineného uhradiť škodu, ako jednej zo zákonných podmienok aplikácie príslušného odklonu, predstavuje pre poškodeného garanciu právnej istoty náhrady škody. Nesplnením tejto povinnosti by sa obvinený totiž vystavil neschváleniu odklonu a pokračovaniu v trestnom stíhaní.

Ďalšou výhodou tohto zvláštneho spôsobu konania je záruka aktívnejšej participácie poškodeného na riešení konkrétnej trestnej veci, a hlavne na uspokojovaní vlastných potrieb a záujmov. Poškodený môže ovplyvniť rozhodovanie o náhrade škody napríklad pri dohode o náhrade škody medzi ním a obvineným v rámci ktorej si dokonca môže zjednať s obvineným aj vyššiu čiastku peňažnej náhrady než je vyčíslená výška škody spôsobená trestným činom (podmienečné zastavenie trestného stíhania). Priamu účasť poškodeného deklaruje aj zákonná podmienka súhlasu poškodeného s aplikáciou odklonu (zmier) či možnosť dosiahnutia náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej trestnou činnosťou páchatel'a prostredníctvom inej formy odčinenia (zmier). Napríklad vo forme ospravedlnenia, poskytnutia peňažnej čiastky či osobnej pomoci obvineného (zmier) ako aj iných potrebných opatrení k náhrade škody využitím celého radu občianskoprávných inštitútov (podmienečné zastavenie trestného stíhania, zmier).

„Pozitívom odklonov pre poškodeného je aj jeho priama konfrontácia s obvineným“³. Pri kontakte s ním môže poškodený priamo sledovať ochotu obvineného spolupracovať s ním, ako aj jeho uvedenie si negatívnych následkov svojho protiprávneho konania, či snahu obvineného nie byť zodpovedný za svoje konanie uhradením vzniknutej škody poškodenému, poprípade realizovaním iného opatrenia na uspokojenie nárokov poškodeného, ktoré mu vznikli z trestného činu.

Negatívom alternatívnych postupov pri riešení trestných vecí môže pre poškodeného predstavovať zákonná úprava obmedzujúca v prípade odklonov určité oprávnenia poškodeného, najmä v súvislosti s právom rozhodovať o aplikácii konkrétnej alternatívy v trestnom konaní v podobe udelenia súhlasu s jej využitím (podmienečné zastavenie trestného stíhania).

Odklonenie trestnej veci od štandardného priebehu trestného konania predstavuje prekážku aj v prípade uloženia povinnosti obvinenému k náhrade nákladov poškodeného. V priebehu konania pred súdom, ako aj v priebehu alternatívnych postupov môžu poškodenému

³ FUCHS, H. 2008. *Osterreichisches Strafrecht. Allgemeiner Teil I. Grundlagen und Lehre von der Straftat*. 7. Auflage. Wien : Springer, 2008. ISBN 978-3-211-74422-2, s. 21.

vzniknúť rôzne náklady spojené s uplatnením práva na náhradu škody. Napríklad náklady vzniknuté pribratím splnomocnenca, ktorý poškodenému poskytuje právnu pomoc. Dikcia TŘ síce poškodenému priznáva náhradu nákladov potrebných k účelnému uplatneniu nároku na náhradu škody, ak bol poškodenému aspoň sčasti priznaný nárok na náhradu škody {podľa § 154 (1) TŘ} ako aj náhradu nákladov súvisiacich s účasťou poškodeného v trestnom konaní, a to aj v prípade, že poškodenému nebol priznaný nárok na náhradu škody úplne ani sčasti { podľa § 154 (2) TŘ}, avšak ide o situácie, keď bol obvinený právoplatne uznaný vinným. „ Aj keď rozhodnutie o odklonoch viac-menej prezumuje, že sa obvinený dopustil trestného činu a že poškodenej osobe spôsobil škodu, ktorá by mala byť nahradená, i napriek tomu, podľa judikatúry, nie sú splnené podmienky k tomu, aby bolo možné uznesením uložiť obvinenému povinnosť k náhrade nákladov poškodeného, nakoľko v prípade odklonov trestné stíhanie nekončí právoplatným odsúdením obvineného“⁴.

Nevýhodou pre poškodeného môže byť aj situácia, keď „orgány činné v trestnom konaní nie sú schopné na základe dokazovania stanoviť výšku škody, ktorá vznikla trestným činom páchatel'a, čo sa stáva problémom v prípade právnej kvalifikácie skutku“⁵. To znamená, či na základe spôsobenej výšky škody ide o trestný čin alebo „len“ o priestupok. Odklon totiž možno využiť len pri trestných činoch (prečinoch).

Medzi vybrané druhy alternatívnych postupov v trestnom konaní v súvislosti s výhodami či nedostatkami postavenia poškodeného pri uplatňovaní a prisúdení nahradu škody by som sa rada venovala podmiennečnému zastaveniu trestného stíhania a zmieru.

2. PODMIENEČNÉ ZASTAVENIE TRESTNÉHO STÍHANIA

Zvláštny spôsob konania v podobe podmiennečného zastavenia trestného stíhania je upravený v ustanoveniach §§ 307 – 308 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním, Trestní řád (ďalej len „TŘ“) od roku 1993. Procesná úprava koncipuje povinnosť obvineného splniť podmienky taxatívne upravené v § 307 (1,2) TŘ pre uplatnenie predmetného odklonu.

⁴ Rozhodnutí Krajského soudu Hradec Králové z 31.10.2006, sp. zn. 13 To 490/2006.

⁵ RIZMAN, S., ŠÁMAL, P., SOTOLÁŘ, A. 1997. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. In *Trestní právo*. ISSN 1211-2860, 1997, roč. 1, č. 1, s 5.

„Prvým predpokladom pre podmienené zastavenie trestného stíhania je, mimo akejkolvek pochybnosti, zistenie výšky spôsobenej škody (napríklad výsluchom obvineného, či spôsobil škodu vo výške, ktorá sa mu kladie za vinu, alebo vypracovaním znaleckého posudku, poprípade výsluchom znalca, ak by boli závery viacerých znalcov ohľadom výšky škody diametrálne odlišné)⁶. Z toho vyplýva „povinnosť prokurátora objasniť všetky okolnosti, za ktorých došlo k vzniku škody“⁷ a „nevychádzať len z požiadaviek a skutočností stanovených poškodeným“⁸. Až po stanovení presnej výšky škody, ktorá vznikla poškodenému, možno skúmať splnenie podmienok v ustanovení § 307 (1, 2) TŘ.

Po splnení všetkých zákonných podmienok sa uznesením podmienenčne zastaví trestné stíhanie obvineného, v ktorom sa stanoví skúšobná doba plynúca od právoplatnosti tohto rozhodnutia v súlade s § 307 (3) TŘ. Po uplynutí skúšobnej doby môže súd a v prípravnom konaní prokurátor zastaviť trestné stíhanie voči obvinenému. Z toho vyplýva, že rozhodnutie o využití tohto alternatívneho prostriedku má len podmienený charakter, ktorým sa stanovuje skúšobná doba. V rámci nej sa musí obvinený osvedčiť. Ide o najdôležitejšiu požiadavku meritórneho rozhodnutia o zastavení trestného stíhania. Z toho vyplýva povinnosť obvineného preukázať schopnosť viesť riadny život, a predovšetkým schopnosť splniť si peňažné záväzky voči poškodenému. Práve uspokojenie potrieb poškodeného v podobe náhrady škody je výraznou výhodou využitia tohto odklonu v trestnom konaní pre dotknuté oprávnené osoby.

Novela TŘ, uskutočnená zákonom č. 193/2012 Sb. s účinnosťou od 1.9.2012, rozšírila zákonné podmienky uplatnenia podmieneného zastavenia trestného stíhania, ktoré musí obvinený splniť, o ďalšie dve regulované v ustanovení § 307 (2) TŘ. Ide o osobitné prípady využitia tejto procesnej alternatívy, keď vzhľadom na povahu a závažnosť spáchaného prečinu, vzhľadom na okolnosti jeho spáchania alebo na pomery obvineného, zákonodarca vyžaduje okrem podmienok upravených v § 307 (1) TŘ splnenie aj dvoch ďalších upravených v § 307 (2) písm. a,b TŘ. Zákonodarca tak rozšíril úpravou § 307 (2) písm. b TŘ povinnosť obvineného poskytnúť peňažnú čiastku štátu na peňažnú pomoc obetiam trestnej činnosti. Uvedená novelizovaná regulácia tohto inštitútu v TŘ nebude mať vplyv na postup poškodeného pri získavaní náhrady škody, ani pri vyčísľovaní jej výšky, skôr sa v špeciálnych prípadoch prečinov zníži využívanie podmieneného zastavenia trestného stíhania obvinenými osobami,

⁶ Rozhodnutí Krajského soudu Plzeň z 15.1.1998, sp. zn. 9 To 9/98.

⁷ Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k rozsahu dokazovania pred rozhodnutím podľa § 307 (1) TŘ ze dne 6.12.1996.

⁸ Rozhodnutí Krajského soudu České Budějovice z 23.5.1994, sp. zn. 3 To 380/94.

vzhľadom na nárast finančných záväzkov požadovaných zákonodarcom.

2.1. Peňažné vysporiadanie s obvineným

Na základe ustanovenia § 307 (1) písm. b TR je obvinený povinný vyrovnat' sa s poškodenou osobou uspokojením jej nárokov na materiálnej úrovni v prípade, že trestným činom bola poškodenaj osobe spôsobená majetková škoda. Konkrétne sú v predmetnom ustanovení upravené tri alternatívy v podobe náhrady škody, dohody o náhrade škody a v podobe uskutočnenia iných potrebných opatrení k jej náhrade. Ide o zákonnú dikciu, ktorá výrazne zlepšuje postavenie poškodeného v trestnom konaní (rýchlosť a istota rozhodnutia o priznaní náhrady škody) a uľahčuje mu postup pri uplatňovaní svojich nárokov na peňažnú náhradu (vyššia miera morálnej satisfakcie, ochota obvineného napraviť negatívne následky svojho konania, ktoré poškodenému vznikli v majetkovej sfére).

Náhrada škody

V prípade finančných možností obvineného uhradiť škodu spôsobenú trestným činom ešte pred rozhodnutím o podmienenom zastavení trestného stíhania, môže „s poškodeným uzavrieť písomnú zmluvu o náhrade škody a finančnú čiastku zodpovedajúcu výške spôsobenej škody odovzdať poškodenaj osobe pri podpise zmluvy“⁹. Uvedený postup je výhodný i pre obvineného (splní jednu zo zákonných podmienok pre uplatnenie odklonu bez povinnosti uhradiť ju v skúšobnej dobe) ako aj pre poškodeného, ktorý v podstate bez ťažkostí a pri osobnej participácii na dohode s obvineným získa rýchlo požadovanú peňažnú náhradu.

Pri aplikácii inštitútu náhrady škody v podmienkach podmieneného zastavenia trestného stíhania sa javí ako problém rozsah náhrady škody pre účely trestného konania, resp. rozsah poňatia pojmu „škoda“ v trestnom konaní. Je to dôsledok trestnoprávneho ponímania pojmu „škoda“ v užšom zmysle ako vyplýva z ustanovenia § 43 (1, 3) TR. Škodou sa rozumie len „škoda, ktorá vznikla v majetkovej sfére poškodeného“¹⁰. Výsledkom je rozlišovanie inštitútu náhrady škody

⁹ KUCHTA, J., ZEŽULOVÁ, J. 1997. K vybraným problémum alternatívnych způsobů řízení v českém trestním právu. In *Časopis pro právní vědu a praxi*. ISSN 1210-9126, 1997, roč. 5, č. 4, s. 555.

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 30.6.2010, sp. zn. 5 Tdo 298/2010., Usnesení Nejvyššího soudu ČR zo 16.6.2009, sp. zn. 25 Cdo 2041/2009., Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 21.10.2009, sp. zn. 5 Tdo 923/2009., Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 3.10.1985, sp.zn. 11 To 72/85.

(škody na majetku, škody na zdraví) a náhrady nemajetkovej ujmy (náhrady psychickej, morálnej ujmy) v adhéznom konaní. Ide o mylnú interpretáciu pojmu „škoda“ pre účely adhézneho konania. Škoda by sa mala chápať v širšom zmysle, ako pojem všeobecný a zahŕňajúci ujmu majetkovú a nemajetkovú, resp. všeobecný inštitút náhrady škody delenej na inštitút náhrady majetkovej ujmy a náhrady nemajetkovej ujmy. Súčasné chápanie rozsahu pojmu „škoda“ ako výlučne ujmy majetkového charakteru nezohľadňuje existenciu nemajetkovej ujmy ako druhu škody popri škode majetkovej. „Preto nie je možné otázku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy skúmať ako súčasť inštitútu náhrady škody“¹¹. Na tento interpretačný problém upozornil aj Ústavný súd ČR, keď v roku 2005 konštatoval „potrebu z legislatívneho hľadiska opustiť existujúce poňatie škody ako majetkovej ujmy a považovať za škodu aj ujmu, ktorá vznikla pôsobením na telesnú a duševnú integritu poškodeného“¹².

Táto úvaha má význam najmä v súvislosti s dvoma otázkami ohľadom možnosti skončenia trestnej veci podmenečným zastavením trestného stíhania obvineného. A to v prípadoch, keď trestným činom nevznikla majetková škoda.

Pri schvaľovaní zmiernosti totiž možno nahradiť aj ujmu vzniknutú v príčinnej súvislosti s trestným činom, ktorá poškodenému nevznikla na majetku či na zdraví. Ide o odčinenie ujmy nemajetkovej. Logicky vyvstáva otázka či je možné uplatniť náhradu nemajetkovej ujmy poškodeným aj v prípade tohto druhu odklonu, hoci zákonná úprava v § 307 (1) písm. b TŘ vyslovene koncipuje len náhradu škody. Taktiež je sporné riešenie otázky možnosti kompetentného orgánu rozhodnúť o podmenečnom zastavení trestného stíhania v prípade absencie škody. „Niektorí autori“¹³ ako aj „súdna prax“¹⁴ pripúšťajú podmenečné zastavenie trestného stíhania obvineného v oboch prípadoch, teda i pri vzniku škody nemajetkového charakteru i v prípadoch, keď trestným činom nebola spôsobená žiadna škoda. Argumentom justície aj autorov je znevýhodnenie páchatel'ov, ktorých protiprávnym konaním nevznikla škoda na majetku v rámci možnosti upustiť od ich trestného stíhania využitím tohto druhu odklonu oproti tým páchatel'om, ktorí škodu spôsobili.

Osobne sa nestotožňujem zo záverom odborníkov ohľadom uplatnenia náhrady nemajetkovej ujmy pri podmenečnom zastavení trestného stíhania. Problém vidím v tom, že ak by zákonodarca chcel

¹¹ ELISCHER, D. 2008. Náhrada nemateriální újmy de lege ferenda s ohledem na současné trendy deliktního práva. In *Právník*. ISSN 0231-6625, 2008, roč. 147, č. 10, s. 1103.

¹² Nález Ústavního soudu ČR zo 4.5.2005, sp. zn. Pl. US 16/04.

¹³ ŠČERBA, F. 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha : Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-68-4, s. 68-69.

¹⁴ Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě z 22.1.1996, sp. zn. 3 To 21/96.

subsumovať pod inštitút náhrady škody i odčinenie ujmy nemajetkovej, vyslovene by tento záver deklaroval v zákonnej úprave, tak ako v prípade zmieru v ustanovení § 309 (1) písm. b TŘ.

V prípade neexistencie škody na majetku v príčinnej súvislosti s konaním páchatel'a súhlasím s možnosťou orgánov činných v trestnom konaní podmiennečne zastaviť jeho stíhanie. Vyplýva to z formulácie podmienky náhrady škody obvineným v ustanovení § 307 (1) písm. b TŘ, kde je stanovené, že sa „nahradí škoda, pokiaľ bola činom spôsobená“. Zákonodarca teda počíta aj so situáciami, keď trestným činom škoda nevznikne, a i napriek tomu bude možné podľa zákona podmiennečne zastaviť trestné stíhanie.

Zvláštny prípad absencie majetkovej škody predstavuje trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 196 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. Protiprávnym konaním páchatel'a nevznikne žiadna škoda, keďže podľa judikatúry „dlžné výživné nie je škodou majetkového rázu“¹⁵. „V prípade podmiennečného zastavenia trestného stíhania by sa obvinenému mala uložiť povinnosť, aby v skúšobnej dobe dodržiaval povinnosti smerujúce k tomu, aby viedol riadny život“¹⁶ na základe dikcie § 307 (6) TŘ a nebude sa požadovať od obvineného zaplataenie dlžneho výživneho v súlade s ustanovením § 307 (1) písm. b TŘ o povinnosti náhrady škody v priebehu skúšobnej doby v rámci dohody s poškodeným.

Dohoda o náhrade škody

Dohoda o náhrade škody je alternatívou peňažného uspokojenia záujmov poškodeného, keď obvinený nemá dostatok finančných prostriedkov na vyplatenie vzniknutej škody v čase rozhodovania o podmiennečnom zastavení trestného stíhania. Avšak je schopný a ochotný splniť ostatné podmienky pre uplatnenie tohto druhu odklonu. Vtedy je pre obvineného výhodné uzavrieť s poškodeným dohodu o náhrade škody s tým, že uhradenie dohodnutej sumy ako náhrady škody bude musieť obvinený splniť v priebehu skúšobnej doby (napríklad vo forme splátok). Na základe ustanovenia § 307 (4) TŘ je preto „súd, ktorý považuje za splnené všetky kumulatívne podmienky pre podmiennečné zastavenie trestného stíhania, povinný vo výroku svojho rozhodnutia obligatórne zaviazat' obvineného k náhrade škody v priebehu skúšobnej doby. Uloženie tejto povinnosti nie je totiž fakultatívne“¹⁷.

¹⁵ Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě z 22.1.1996, sp. zn. 3 To 21/96.

¹⁶ Rozhodnutí Krajského soudu České budějovice z 21.2.1996, sp. zn. 3 To 108/96.

¹⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 6.9.2000, sp. zn. 3 Tz 184/2000., Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 11.1.2012, sp. zn. 8 Tdo 1571/2011.

Ešte pred samotným uznesením o podmienenom zastavení trestného stíhania však musia „orgány činné v trestnom konaní overiť tvrdenia obvineného, že uzavrel s poškodeným dohodu o náhrade škody, vykonaním ďalších dôkazov“¹⁸. Súd alebo prokurátor v prípravnom konaní musia preskúmať „reálnosť existencie dohody o náhrade škody, ktorá môže byť uzavretá aj ústne, a to najmä dotazovaním obvineného, prípadne poškodeného, ktorí by mali objasniť akou formou, kde, kedy a predovšetkým s akým obsahom, bola táto dohoda uzatvorená. Obsah dohody o náhrade škody možno skúmať aj prostredníctvom dokladov pripojených k dohode. Napríklad v prípade dopravnej nehody sa preveruje, či sa obvinený dohodol na finančnom vyrovnaní so všetkými poškodenými (priami účastníkmi dopravnej nehody, poisťovňa poskytujúca poistné plnenie za obvineného na základe poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, mesto, ktorého majetok bol pri dopravnej nehode poškodený) alebo, či sa obvinený zaviazal uhradiť všetky druhy škôd, ktoré vznikli pri trestnom čine (škoda na majetku, škoda na zdraví). Obvinený musí svoje „tvrdenia a sľuby o náhrade škody zdokladovať v rámci uzavretej dohody o náhrade škody, inak podmienka § 307 (1) písm. b TR nebude splnená“¹⁹.

Postupom podľa § 308 (1) TR bude práve poskytnutie peňažnej náhrady poškodenému v skúšobnej dobe, poprípade dodržanie ďalších obmedzení a povinností určených v rozhodnutí o odklone rozhodujúce pre posúdenie súdu a v prípravnom konaní prokurátora, či sa obvinený osvedčil a trestné stíhanie voči nemu možno definitívne zastaviť.

Výhodou dohody o náhrade škody je možnosť zjednať výšku náhrady i nad rámec vyčíslenej škody. Alebo naopak, poškodený môže upustiť od nároku na náhradu škody, keďže nemá povinnosť si ju uplatňovať v trestnom konaní a „náhradu škody vôbec nepožaduje“²⁰ alebo „dobrovoľne jej úhradu odmietne“²¹. Poškodený môže požadovať od obvineného aj nižšiu peňažnú čiastku než bola trestným činom spôsobená na majetku. „Ide o špecifický prípad, kedy sa poškodený subjektívne necíti byť poškodeným v tej miere ako to stanovil objektívne súdny znalec. Podľa názoru všeobecných súdov je subjektívne hľadisko poškodeného o utrpenej ujme rozhodné“²².

¹⁸ Rozhodnutí Krajského soudu České Budějovice z 24.2.1994, sp. zn. 4 To 117/94.

¹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 11.1.2012, sp. zn. 8 Tdo 1571/2011.

²⁰ Rozhodnutí Krajského soudu České Budějovice z 9.5.2001, sp. zn. 3 To 207/2001.

²¹ Rozhodnutí Krajského soudu Plzeň z 7.2.2001, sp. zn. 6 To 83/2001.

²² Rozhodnutí Krajského soudu Plzeň z 16.3.1998, sp. zn. 8 To 177/98.

Iné vhodné opatrenie smerujúce k náhrade škody

Podmienka náhrady škody bude splnená i v prípade, keď obvinený využije celý rad prevažne občinaskoprávných inštitútov, ktoré budú smerovať k snahe obvineného finančne sa vyrovnat' s poškodeným. Súdna prax považuje za iné opatrenie smerujúce k náhrade škody napr. „uloženie peňažných prostriedkov v prospech poškodeného do úschovy súdu. Toto riešenie prichádza do úvahy, keď poškodený nesúhlasí s podmieneným zastavením trestného stíhania obvineného alebo s výškou peňažnej náhrady, ktorú mu má obvinený poskytnúť alebo, keď orgány činné v trestnom konaní nepoznajú miesto pobytu poškodeného“²³.

Za „iné opatrenie“ v súlade s § 307 (1) písm. b TŘ možno považovať aj „kroky obvineného smerujúce k tomu, aby škodu v súlade s platnou právnou úpravou nahradil iný subjekt, ktorý za neho zodpovedá, napr. zamestnávateľ na základe dohody o zrážkach zo mzdy v prospech poškodeného, ak došlo k trestnému činu pri plnení pracovných úloh“²⁴.

Vzhľadom na vysoký počet dopravných nehôd zavinených obvinenými osobami súdy v rámci svojej rozhodovacej činnosti považujú za „iné opatrenie“ umožňujúce splnenie podmienky náhrady škody pri podmienenom zastavení trestného stíhania aj „oznámenie dopravnej nehody ako poistnej udalosti príslušnej poisťovni a poskytnutie ďalšej potrebnej súčinnosti (obvinený poskytne poisťovni všetky skutočnosti, ktoré jej umožnia identifikovať osobu poškodeného a príslušnú čiastku, ktorú by mala poškodenému uhradiť“²⁵. Na základe „poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla poskytne poisťovňa úhradu bolestného“²⁶ alebo „nákladov spojených s opravou vozidla“²⁷.

Trestné stíhanie obvineného nemožno podmienne zastaviť, ak nesplní podmienku uskutočnenia iných vhodných opatrení, ktoré smerujú k náhrade škody. Súdna prax za takýto prípad považuje „prejav obvineného v podobe sľubu orgánom činným v trestnom konaní, že nahradí celú škodu spôsobenú majetkovou trestnou

²³ Rozhodnutí Krajského soudu České Budějovice z 23.5.1994, sp. zn. 3 To 380/94.

²⁴ RIZMAN, S., ŠÁMAL, P., SOTOLÁŘ, A. 1997. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. In *Trestní právo*. ISSN 1211-2860, 1997, roč. 1, č. 1, s 5.

²⁵ Rozhodnutí Krajského soudu České Budějovice z 31.10.1994, sp. zn. 4 TO 693/94., Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 11.1.2012, sp. zn. 8 Tdo 1571/2011.

²⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 8 10.2002, sp. zn. 4 Tz 62/2002.

²⁷ Rozhodnutí Krajského soudu Plzeň z 31.7.1997, sp. zn. 9 To 429/97.

činnosťou²⁸. Príkladom je „vyhlásenie obvineného na hlavnom pojednávaní v neprítomnosti poškodeného, že je ochotný uhradiť škodu v určitej výške²⁹. Takéto tvrdenia obvineného možno považovať za účelové.

2.2. Osoba poškodeného

Upustenie od trestného stíhania obvineného prostredníctvom tohto druhu odklonu znamená pre osobu poškodeného výhody i nevýhody.

Najvýraznejšiu výhodu predstavuje zaradenie povinnosti náhrady škody medzi podmienky uplatnenia tohto zvlášneho spôsobu riešenia trestnej veci. Ak by obvinený nebol povinný zo zákona nahradiť vzniknutú škodu pri využití tohto odklonu, poškodený by nemal možnosť uspokojiť svoje materiálne nároky v adhéznom konaní. Musel by automaticky využiť jedínú možnú cestu, cestu zdĺhavejšieho a náročnejšieho občianskoprávneho konania. Ďalším pozitívom postavenia poškodeného pri tomto druhu odklonu je „povinnosť obvineného nahradiť škodu všetkým poškodeným, alebo so všetkými poškodenými uzavrieť dohodu o náhrade škody alebo uskutočniť iné vhodné opatrenia k náhrade škody všetkým poškodeným³⁰. Typický príkladom sú „činy, ktorých následkom je narušenie zdravia poškodeného. Okrem neho si náhradu škody na obvinenom môže uplatniť aj zdravotná poisťovňa, pokiaľ uhradila náklady liečenia poškodenému. Išlo by tak o škodu poisťovne, ktorá jej vznikla v príčinnej súvislosti s trestným činom obvineného³¹.

Na druhej strane i súčasná zákonná úprava podmieneného zastavenia trestného stíhania predstavuje pre poškodeného určité negatíva, ktoré znižujú dosiahnutie určitej morálnej satisfakcie pri uplatňovaní náhrady škody. Príkladom môže byť absencia možnosti poškodeného vyjadriť sa k uplatňovanému odklonu v podobe súhlasu s ním. Problém nastáva vtedy, keď „poškodený nesúhlasí s alternatívnym postupom riešenia trestnej veci, v ktorej je obeťou alebo nesúhlasí s výškou škody, ktorú mu má obvinený uhradiť³². Riešením je právo

²⁸ Rozhodnutí Krajského soudu České Budějovice z 25.6.1996, sp. zn. 4 To 424/96.

²⁹ Rozhodnutí Krajského soudu Hradec Králové z 19.8.2003, sp. zn. 10 To 336/2003.

³⁰ Rozhodnutí Krajského soudu Ostrava z 27.2.1995, sp. zn. 2 To 89/95.

³¹ Rozhodnutí Krajského soudu České Budějovice z 23.1.1997, sp. zn. 4 To 22/97.

³² Rozhodnutí Krajského soudu Plzeň z 31.7.1997, sp. zn. 9 To 429/97.

poškodeného podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu o podmieničnom zastavení trestného stíhania na základe ustanovenia § 307 (7) TŘ. Toto oprávnenie má poškodený aj vtedy, „keď mu škoda bola nahradená alebo aj keď uzavrel dohodu s obvineným o jej náhrade“³³. Cieľom podania sťažnosti poškodeným je snaha domôcť sa pokračovania v trestnom stíhaní a štandardného priebehu trestného konania.

3. ZMIER

Zvláštny spôsob konania predstavuje aj zmier upravený v ustanoveniach §§ 309 – 314 TŘ. „Inštitút zmiery je primárne určený pre prípady, kedy má spáchaný trestný čin povahu konfliktu medzi jeho páchatelom a poškodeným, pričom zmier má prispieť k urovnaniu tohto sporu“³⁴. Aj z toho dôvodu možno konštatovať mediačný charakter tohto druhu odklonu. Ide o jeden z procesných prostriedkov uplatňovania princípov restoratívnej justície v trestnom konaní. Hlavným účelom zmiery je prostredníctvom dohody medzi obvineným a poškodeným, priamou konfrontáciou medzi nimi, docieľiť na strane obvineného prevzatie zodpovednosti za negatívne následky svojho konania a prejavenie snahy o ich nápravu v podobe náhrady škody a na strane poškodeného dosiahnutie morálnej satisfakcie, ako aj rýchlejšie vyrovnanie v peniazoch a celkovo snaha o aktívnejšiu participáciu pri uplatňovaní svojich nárokov pri tomto inštitúte. Pre obvineného je alternatívny postup v podobe zmiery výhodou v tom, že jeho schválenie je meritórnym rozhodnutím v podobe zastavenia trestného stíhania v porovnaní s podmieničným zastavením trestného stíhania, avšak sú naň kladené prísnejšie podmienky pre uplatnenie tohto druhu odklonu. Jednou z nich je opätovne finančné vyrovnanie s poškodeným.

3.1. Peňažné vysporiadanie s obvineným

Nevyhnutnou podmienkou schválenia zmiery súdom alebo prokurátorom v prípravnom konaní je povinnosť obvineného poskytnúť finančnú reparáciu poškodenému v dôsledku

³³ ŠÁMAL, P. et al. 2008. *Trestní řád. Komentář (§ 180-471). Díl II.* 6. vyd. Praha : C.H.Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-043-0, s. 2324.

³⁴ CÍSAŘOVÁ, D., ČÍŽKOVÁ, J. 1998. Několik poznámek k otázce narovnání jako zvláštního způsobu řízení, ratio legis a vztah k předpisům práva občanského. In *Trestní právo*. ISSN 1211-2860, 1998, roč. 3, č. 6, s. 11.

neoprávneného zásahu do jeho záujmov na materiálnej i nemateriálnej úrovni. Z pohľadu peňažných záväzkov obvineného voči poškodenému v podobe náhrady škody a vydania bezdôvodného obohatenia získaného prečinom {podľa dikcie § 309 (1) písm. b,c TŘ} a voči štátu na peňažnú pomoc obetiam trestnej činnosti {podľa § 309 (1) písm. d TŘ} je uvedený inštitút pre obvineného z finančnej stránky náročný.

Treba však zdôrazniť pozitívny krok zákonodarcu v spomínanej novele TŘ, vďaka ktorej došlo k miernemu finančnému odbremeniu obvineného. Podľa predchádzajúcej dikcie TŘ musel obvinený uspokojiť finančné nároky poškodeného i štátu a okrem toho podľa § 309 (1) písm.d predchádzajúceho TŘ musel poskytnúť peňažnú čiastku konkrétnemu adresátovi na všeobecne prospešné účely vymedzené v § 312 predchádzajúceho TŘ, ktorý sa novelou zrušil. Nejde však o výrazné zníženie peňažných záväzkov obvineného v prípade inštitútu zmieru, keďže podľa § 312 (2) predchádzajúceho TŘ najmenej 50% peňažnej čiastky poskytnutej na všeobecne prospešné účely musel obvinený určiť štátu na peňažnú pomoc obetiam trestnej činnosti. Uvedené rozhodnutie vypustiť finančné prostriedky na všeobecné prospešné účely z celkovej platobnej povinnosti obvineného bude mať vplyv možno na využitie tohto odklonu v praxi. Účelu využitia peňažného vysporiadania s obvineným sa však novelizovaná úprava nedotkla.

Pre poškodeného má platná právna reglementácia inštitútu zmieru význam kvôli rýchlemu a istému uspokojeniu jeho záujmov v podobe uskutočnenia reparácie nielen v rovine materiálnej, ale aj nemateriálnej. Ustanovenie § 309 (1) písm. b TŘ upravuje tri možnosti postupu obvineného pri vyrovaní s poškodeným v podobe náhrady škody, uskutočnenia potrebných úkonov k náhrade škody a iného odčinenia ujmy vzniknutej trestným činom.

Náhrada škody

Náhrade škody poškodenému v konkrétnej výške predchádza diskusia o ochote obvineného uhradiť prečinom spôsobenú majetkovú škodu v celom rozsahu a následne aj dohoda na konkrétnej sume odškodnenia. Hoci inštitút zmieru má podľa zákonnej úpravy mediačný charakter a slúži k urovnaniu konfliktu medzi oboma zainteresovanými procesnými stranami, vzájomná komunikácia, najmä ohľadom výšky peňažného plnenia, nemusí byť jednoduchá ani časovo, ani psychicky. Podstatné je, aby si strany uvedomili, že každá z nich uvedeným alternatívnym postupom niečo získa.

V súvislosti s povinnosťou nahradiť škodu môže vzniknúť problém, keď prečinom obvineného nevznikne žiadna škoda. Typickými príkladmi sú prečin nedovoleného ozbrojovania či prečin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky. Súdna prax konštatuje „nemožnosť rozhodovania o schválení zmieru, ak nebola prečinom spôsobená škoda či iná ujma, ktorú by bolo možné nahradiť či inak odčiniť

v procese zmiery³⁵. Týmto záverom nie je obmedzená možnosť obvineného využiť iné druhy odklonu, napr. podmiennečné zastavenie trestného stíhania.

Uskutočnenie potrebných úkonov k náhrade škody

Rozsah úkonov obvineného k náhrade škody využitím občianskoprávných inštitútov je v podstate úplne totožný ako pri podmiennečnom zastavení trestného stíhania. To znamená, že aj v prípade zmiery môže obvinený uhradiť škodu prostredníctvom svojej poisťovne či zamestnávateľa, alebo zložiť peňažnú čiastku v dohodnutej výške do úschovy súdu. Aj týmto majetkovým postihom obvineného sa sleduje jeho súčinnosť pri odstraňovaní následkov, ktoré nastali v majetkovej sfére poškodeného.

Inak odčíní ujmu vzniknutú trestným činom

Uvedená možnosť peňažného plnenia na strane obvineného predpokladá odčinenie ujmy nemajetkovej povahy. Cieľom je odškodňovať inštitútom zmiery neopránený zásah do majetkových i osobnostných práv poškodeného. V prípade riadneho priebehu trestného konania pred súdom má poškodený na základe novely TŘ od 1.7.2011 taktiež nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa ustanovenia § 43 (3) TŘ. Preto je len pozitívum, že uvedené právo mu prislúcha aj v prípade uplatnenia zvláštnych spôsobov konania. Dokonca v prípade schválenia zmiery orgány činné v trestnom konaní reálne rozhodnú o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy poškodenému, čo v prípade konania pred súdom vzhľadom na náročnosť dokazovania vzniku nemajetkovej ujmy a jej vyčíslenia v peniazoch pri existencii ustanovenia § 229 TŘ sa nebude realizovať. Pri schválení zmiery má poškodený šancu dosiahnuť osobnú satisfakciu v podobe „ospravedlnenia, poskytnutia peňažnej čiastky, osobnej pomoci obvineného, vydania bezdôvodného obohatenia“³⁶. Spôsob a rozsah náhrady nemajetkovej ujmy závisí od vzájomnej dohody medzi obvineným a poškodeným.

3.2. Osoba poškodeného

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 25.9.2008, sp. zn. 11 Tdo 1202/2008.

³⁶ STRÍŽ, I., POLÁK, P., FENYK, J. 2010. *Trestní zákoník a trestní řád, Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2 díl-Trestní řád*. Praha : Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-803-1, s. 846.

Pri schvaľovaní zmiery je najdôležitejšou otázkou vymedziť okruh subjektov, ktoré môžu zastávať postavenie poškodeného pri uzatváraní dohody s obvineným. Je to dôsledok aktívnejšieho zapojenia poškodeného do procesu jeho aplikácie. Ustanovenie § 310 (3) TŤR vyslovene priznáva pozíciu poškodeného pri schvaľovaní zmiery právnickej osobe, popri osobe fyzickej, ktorú zastupujú štatutárni zástupcovia alebo iné osoby oprávnené konať v jej mene. Problém vyvstáva v prípade štátu, ktorý na základe ustanovenia § 43 (1) TŤR môže byť osobou poškodenou pre účely trestného konania. Štát zastáva procesné postavenie poškodeného v prípadoch, keď bol trestným činom zasiahnutý verejný záujem. Komplikovanosť riešenia tohto stavu vyplýva „z kuriózných situácií, keď dôjde k ústupu verejného záujmu na potrestaní páchatel'a v štandardnom trestnom konaní pred súdom s ohľadom na poškodeného, ktorým by bol štát, resp. obec a snaha chrániť verejný záujem (poškodeného)“³⁷. Navyše by v podstate štát mal blízko k dvom procesným stranám v trestnom konaní – k poškodenému a navyše aj k orgánom činným v trestnom konaní, ktoré sú štátnymi orgánmi.

Postavenie poškodenej osoby v prípade inštitútu zmiery nemôže navyše zastávať právny nástupca poškodeného, na ktoré, na základe ustanovenia § 45 (3) TŤR, prešiel nárok na náhradu škody, resp. nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia v súlade so znením § 310a TŤR. Z toho vyplýva, že osobou poškodenou pri schvaľovaní zmiery môže byť iba osoba, ktorej vznikla škoda v príčinnej súvislosti s prečinom obvineného. V pozícii poškodeného tak nesmú vystupovať dediči, poisťovne či zamestnávateľ.

Procesná pozícia poškodeného je v prípade zmiery výrazne posilnená v porovnaní s podmieneným zastavením trestného stíhania. Svojim charakterom pripomína zmier mediačné konanie. Prejavom toho je aj podmienka súhlasu poškodeného zo schválením zmiery podľa § 309 (1) TŤR. Ide o výraz maximálnej zainteresovanosti, akou môže poškodený disponovať pri uplatňovaní náhrady škody. V podstate svojim súhlasom môže ovplyvniť rozhodovanie nielen o svojich materiálnych a morálnych záujmoch, ale aj o záujme obvineného na schválení zmiery.

Ďalším výrazom posilnenia postavenia poškodeného pri inštitúte zmiery je oprávnenie poškodeného podať sťažnosť proti rozhodnutiu o schválení zmiery a zastavení trestného stíhania v súlade s § 309 (2) TŤR.

A poslednou podstatnou okolnosťou pre postavenie poškodeného pri schvaľovaní zmiery sú prípady, keď konaním obvineného nevznikla žiadna škoda. Ide o situáciu, ktorá má logicky vplyv aj na osobu poškodenú. Ak neexistuje spôsobená škoda, teda nikto nebol prečinom poškodený, „nemožno inštitút zmiery použiť k vybaveniu veci. Nie je

³⁷ NEZKUSIL, J. 2007. Narovnaní jako forma odklonu. In *Právnik*. ISSN 0231-6625, 2007, roč. 146, č. 10, s. 1098.

tu osoba poškodeného, ktorá by jednak so zmierom vyslovila súhlas a jednak prevzala od obvineného príslušné odškodnenie, hoci by aj ostatné podmienky stanovené v zákone boli splnené³⁸.

ZÁVER

Využívanie odklonov je v súčasnosti prejavom modernej trestnej justície. Dochádza k racionalizácii trestného súdnictva, zvýšenej participácii poškodeného pri uplatňovaní nárokov v materiálnej i nemateriálnej sfére a eliminácii psychického zaťaženia obvineného trestným konaním a následným odsúdením. Pre poškodeného je azda najvýraznejším prínosom trestnoprocесnej úpravy alternatívnych spôsobov riešenia trestných vecí zúčastniť sa vysporiadania ohľadom vlastných nárokov a morálne sa vyrovať so spôsobenou ujmom pri konfrontácii s obvineným. Aj v súčasnej úprave sú určité nedostatky, práve vo vzťahu k reparácii následkov spôsobených trestným činom. Príkladom možno uviesť: chybné poňatie škody v užšom zmysle pre účely trestného konania, absenciu súhlasu poškodeného s podmieneným zastavením trestného stíhania či v praxi nízka aplikovateľnosť inštitútu zmieru a pravdepodobne do budúca aj inštitútu podmieneného zastavenia trestného stíhania kvôli finančnej zaťaženosti obvineného i po novele TR.

Vo všeobecnosti by bolo osožné pre všetkých účastníkov trestného konania, keby sa v procese viac uplatňovali inštitúty restoratívnej spravodlivosti, aby trestná justícia len netrestala, ale aby vykonávala spravodlivosť, avšak aj s prihliadnutím k materiálnym i morálnym záujmom poškodených!

Literature:

- Císařová, D., Čížková, J.: Několik poznámek k otázce narovnání jako zvláštního způsobu řízení, ratio legis a vztah k předpisům práva občanského. In Trestní právo. ISSN 1211-2860, 1998, roč. 3, č. 6, s. 11.
- Elischer, D.: Náhrada nemateriální újmy de lege ferenda s ohledem na současné trendy deliktního práva. In Právník. ISSN 0231-6625, 2008, roč. 147, č. 10, s. 1103.

³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 18.11.2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003.

- Fuchs, H.: Österreichisches Strafrecht. Allgemeiner Teil I. Grundlagen und Lehre von der Straftat.. 7 Auflage, Wien : Springer, 2008. s. 21, ISBN 978-3-211-74422-2.
- Klátik, J.: Odklon v trestnom konaní ako prostriedok racionalizácie trestnej spravodlivosti. In Právny obzor. ISSN 0032-6984, 2007, roč. 90, č. 1, s. 55-56.
- Kuchta, J., Zezulová, J.: K vybraným problémům alternativních způsobů řízení v českém trestním právu. In Časopis pro právní vědu a praxi. ISSN 1210-9126, 1997, roč. 5, č. 4, s. 555.
- Nezkusil, J.: Narovnání jako forma odklonu. In Právník. ISSN 0231-6625, 2007, roč. 146, č. 10, s. 1098.
- Rizman, S., Šámal, P., Sotolář, A.: K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. In Trestní právo. ISSN 1211-2860, 1997, roč. 1, č. 1, s. 5.
- Šámal, P. et al.: Trestní řád. Komentář (§ 180-471). Díl II. 6. vyd., Praha : C.H.Beck, 2008, s. 2324, ISBN 978-80-7400-043-0.
- Stříž, I., Polák, P., Fenyk, J.: Trestní zákoník a trestní řád, Průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. 2 díl-Trestní řád, Praha : Linde, 2010, s. 846, ISBN 978-80-7201-803-1.
- Suchý, O.: Odklon v trestním řízení. In Právník. ISSN 0231-6625, 1991, roč. 130, č. 3, s. 248.
- Ščerba, F.: Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě, Praha : Leges, 2011, s. 68-69, ISBN 978-80-87212-68-4.
- Judikatura Nejvyššího soudu ČR a všeobecných soudů ČR

Contact – email
 viaiuris10@gmail.com